

A.11. A tévedés és a ~~büntetőeljárás lefolytatását~~ kizáró okok, különös tekintettel a magánindítvány hiányára

Vázlat

Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog c. tárgyból

Jogász alapszak

Miskolc, 2016.

Büntethetőségi akadályrendszer

Büntethetőséget kizáró okok

jogellenességet kizáró okok

- a jogos védelem,
- a végszükség,
- a jogszabály engedélye,
- a Btk. Különös Részében meghatározott okok,
- a hivatali, illetve hivatásbeli kötelesség teljesítése,
- a megengedett kockázatvállalás,
- a sértett beleegyezése,
- a fegyelmezési jog gyakorlása

az alannyá válást kizáró okok

- a gyermekkor,
- a kóros elmeállapot,
- a kényszer és a fenyegetés

bűnös-séget kizáró okok

- a tévedés,
- az előjáró parancsa

A büntető eljárás lefolytatását kizáró okok

- magánindítvány hiánya
- a feljelentés hiánya, illetve büntethetőséghez szükséges egyéb jogcselekmények hiánya,
- a Btk. Különös Részében található okok

Büntethetőséget megszüntető okok

- az elkövető halála
- elévülés
- kegyelem
- tevékeny megbánás
- törvényben meghatározott egyéb ok

A tévedés, mint bűnösséget kizáró ok:

20. § (1) Nem büntethető az elkövető olyan **tény** miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.

(2) Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a **társadalomra** nem **veszélyes**, és erre a feltevésre alapos oka van.

(3) Nem zárja ki a büntethetőséget a tévedés, ha azt **gondatlanság** okozza, és e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

Fontos kérdések:

- Fogalma: valóság helytelen tükröződése az emberi tudatban
- Ténybeli tévedés (az elkövető szándékának az objektív tényállási elemeket át kell fognia)
- Társadalomra veszélyességben való tévedés
- Büntetőjogilag releváns – irreleváns tévedés

Ténybeli tévedés megítélése:

- 1) a tévedés *kizárja* az elkövető büntethetőségét
- 2) a tévedés *kizárja* az elkövető büntethetőségét az adott bűncselekmény vonatkozásában, amelynek tényállási elemében tévedett, de ~~egy másik bűncselekmény miatt felelősségre vonható~~
- 3) tévedés nem érinti az elkövető büntetőjogi felelősségét (*irreleváns tévedés*)
  - általában a személyben vagy a tárgyban való tévedés (→← ún. elvétés (cél tévesztés))
  - okozati összefüggésben való lényegtelen tévedés
  - minősítő körülményben való tévedés (DE! Btk. 9. §)

Társadalomra veszélyességben való tévedés megítélése:

Csak alapos ok esetén releváns, mert általában alapértékeket véd a büntetőjog.

Ilyen például:

- Vélt jogos védelem
- A bűncselekmény keretdiszpozíció
- A hatóság téves felvilágosítása vagy téves jogértelmezése a tévedés alapjául szolgálhat.

Büntethetőségi akadályrendszer

Büntethetőséget kizáró okok

jogellenességet kizáró okok

- a jogos védelem,
- a végszükség,
- a jogszabály engedélye,
- a Btk. Különös Részében meghatározott okok,
- a hivatali, illetve hivatásbeli kötelesség teljesítése,
- a megengedett kockázatvállalás,
- a sértett beleegyezése,
- a fegyelmezési jog gyakorlása

az alannyá válást kizáró okok

- a gyermekkor,
- a kóros elmeállapot,
- a kényszer és a fenyegetés

bűnös-séget kizáró okok

- a tévedés,
- az előjáró parancsa

A büntető eljárás lefolytatását kizáró okok

- magánindítvány hiánya
- a feljelentés hiánya, illetve büntethetőséghez szükséges egyéb jogcselekmények hiánya,
- a Btk. Különös Részében található okok

Büntethetőséget megszüntető okok

- az elkövető halála
- elévülés
- kegyelem
- tevékeny megbánás
- törvényben meghatározott egyéb ok

a büntető eljárás lefolytatását kizáró okok:

- magánindítvány hiánya
  - a büntethetőséghez szükséges egyéb aktusok hiánya
  - a Btk. Különös részében található okok
-

- magánindítvány hiánya:

Fogalma: az előterjesztésére feljogosított személy nyilatkozata, amelyben az elkövető felelősségre vonására és megbüntetésére vonatkozó akaratát juttatja kifejezésre

Formai követelménye nincs; tartalma szerint kell megítélni (Be 173.§ (1): bármely olyan jogosulti nyilatkozat ennek tekintendő, amely kívánja az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását)

Előterjesztésére jogosultak: cselekvőképes sértett / korlátozottan cselekvőképes sértett esetén a törvényes képviselője és a gyámhatóság is; cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú sértett törvényes képviselő hozzájárulásával; cselekvőképtelen sértett esetén a törvényes képviselője vagy a gyámhatóság

Speciális szabály: ha a sértett meghal, akkor a hozzátartozója, a kegyeletsértésnél hozzátartozó és az örökös is

Határidő (Be 173.§ (3)): a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről történő tudomásszerzéstől számított 30 napon belül

Magánindítvány	Indoka		Magán/közvád
Könnyű testi sértés, Magántitok megsértése, Levéltitok megsértése, Rágalmazás, Becsületsértés, Kegyeletsértés	sértett tudja felmérni pontosan a jogsértés súlyát, és az eljárással együttjáró esetleges negatív hatások felvállalását	tárgyi súlyuk nem kiemelkedő (→ sértett dönthet az eljárás „hosszáról”)	Magánvádra üldözendő
Egészségügyi önrendelkezési jog megsértése, Magánlaksértés, Kiszolgáltatott személy megalázása, Becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése, Becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala, Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, Iparjogvédelmi jogok megsértése		tárgyi súlyuk jelentősebb	Közvádra üldözendő
Zaklatás, Szexuális kényszerítés, Szexuális erőszak, Szeméremsértés, Kapcsolati erőszak	jogsértések gyakorisága → nagy társadalomra veszélyességű cselekmények DE! fontosabb az elkövető és a sértett közötti hozzátartozói viszony	védett jogi tárgy + jogsértés módja → nagy társadalomra veszélyességű cselekmények DE! fontosabb a sértett kímélete [feltétel: alapeset]	Közvádra üldözendő
Lopás, Rongálás, Sikasztás, Csalás, Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, Hűtlen kezelés, Jogtalan elsajátítás,, Jármű önkényes elvétele			Közvádra üldözendő

magánindítvány szabályozása: Btk. / Be.

Btk.

31. § (1) Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak magánindítványra büntethető.

(2) A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.

(3) [2013.:CCLII.] A magánindítványt a korlátozottan cselekvőképes kiskorú sértett önállóan is előterjesztheti, és erre törvényes képviselője is jogosult. Ha a sértett a személyes ügyei vitelében vagy a bírósághoz, hatósághoz fordulás joga tekintetében cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú, a magánindítvány előterjesztéséhez a törvényes képviselő hozzájárulása szükséges. Ezekben az esetekben a magánindítvány előterjesztésére a gyámhatóság is jogosult. Érdekellentét esetén a Polgári Törvénykönyv szabályai az irányadók.

(4) Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

(5) Bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.

(6) A magánindítvány nem vonható vissza.

Magánindítványra üldözendő bűncselekmények:

Testi sértés (164.§)

164.§ (2) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Szexuális kényszerítés (196.§); Szexuális erőszak (197.§); Szeméremsértés (205.§)

207. § A 196. § (1) bekezdésében, a 197. § (1) bekezdés a) pontjában, és a 205. § (3) bekezdésében meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha azzal összefüggően nem magánindítványra büntetendő bűncselekmény is elkövetnek.

Kapcsolati erőszak (212/A.§)

212/A. (4) Az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető.

Egészségügyi önrendelkezési jog megsértése(218.§.), Magánlaksértés (221.§.), Zaklatás (222.§.), Magántitok megsértése (223.§.); Levéltitok megsértése (224.§.); Kiszolgáltatott személy megalázása (225.§); Rágalmazás (226.§); Becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése (226/A.§); Becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala (226/B.§); Becsületsértés (227.§); Kegyeletsértés (228.§)

231. § (1) A 218. §-ban meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha azzal összefüggésben nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek. A 218. § (2) bekezdése esetén a magánindítványt az egészségügyről szóló törvényben meghatározott, nyilatkozatra jogosult személy, illetve az elhalt hozzátartozója vagy örököse terjesztheti elő.

(2) A 221-228. §-ban meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha a 227. §-ban meghatározott bűncselekményt rendvédelmi szerv tagjának sérelmére követik el.

(3) A 228. § esetén a magánindítványt az elhalt hozzátartozója vagy örököse terjesztheti elő.

382.§ *Lopás, rongálás, sikkasztás, csalás, információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, hűtlen kezelés, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, illetve jármű önkényes elvétele* miatt az elkövető csak magánindítványra büntethető, ha a sértett a hozzátartozója. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha az elkövető egyben a sértett gyámja vagy gondnoka.

Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (385.§); Iparjogvédelmi jogok megsértése (388.§)

388/A. § A szellemi tulajdonjogok vámhatósági érvényesítéséről és az 1383/2003/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 12-i 608/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 1. cikk (1) bekezdése szerinti esetekben a 385. §-ban és a 388. §-ban meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha azzal összefüggően nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek.

Magánindítvány - magánvád:

Be. 52. § (1) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, könnyű testi sértés, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás, becsületsértés és kegyeletsértés esetén a vádat mint magánvádoló a sértett képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető.

(2) A magánvádoló halála esetén helyébe harminc napon belül a **hozzátartozója** léphet.

(3) Kölcsonösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás és becsületsértés miatt az egyik fél feljelentésére megindított eljárásban - a cselekmények személyi és szoros tárgyi összefüggése esetén - e törvény rendelkezései szerint magánindítványt előterjesztő másik fél **viszonvádoló**ként jár el. Ahol e törvény a magánvádólóról rendelkezik, ezen a viszonvádólót is érteni kell.

(4) A becsületsértés és a rágalmazás közvádra üldözendő, ha hivatalos személy sérelmére hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, vagy hatóság sérelmére hivatali működésével összefüggésben követik el.

173. § (1) Magánindítványra üldözendő bűncselekmény miatt csak a **jogosult feljelentése alapján indítható büntetőeljárás**. A magánindítvány előterjesztőjének bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja, magánindítványnak kell tekinteni.

(2) A magánindítvány előterjesztésére jogosult nyilatkozatát be kell szerezni, ha a nyomozás megindítását követően derül ki, hogy a cselekmény csak magánindítványra büntethető.

(3) A magánindítványt **attól a naptól számított harminc napon belül kell előterjeszteni**, amelyen a magánindítványra **jogosult a bűncselekmény elkövetőjének kilétéről tudomást szerzett**. A (2) bekezdésben meghatározott esetben ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a magánindítványra jogosult a felhívásról tudomást szerzett. Az elhunyt sértett hozzátartozója a még nyitva álló határidő alatt terjesztheti elő a magánindítványt.

(4) A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak akkor van helye, ha a bűncselekmény közvádra üldözendő.

- büntethetőséghez szükséges egyéb aktus hiánya:

- 32.§ *„Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak az arra jogosult által tett feljelentésre büntethető.”*
- kívánat (nemzetközi diplomácia, képviselő, LÜ) illetve
- a kizárólagos feljelentési jog („időleges eljárásjogi akadály” - hamis vád, hamis tanúzás [„274.§ *Hamis tanúzás miatt mindaddig, amíg az az alapügy, amelyben a hamis tanúzást elkövették, nem fejeződik be, büntetőeljárás csak az alapügyben eljáró hatóság feljelentése alapján indítható.*”])

- a Btk. Különös részében található okok:

- feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt az állam elleni bűncselekmények körében nem büntethető, aki az elkövető hozzátartozója [263.§ (2) *„... az elkövető hozzátartozója nem büntethető.”*]
- egyenes ági rokonok közti vérfertőzés esetén nem büntethető a leszármazó fiatalkorú elkövető [„199.§ (3) *..... nem büntethető a leszármazó, ha ... tizennyolcadik életévét nem töltötte be.*”]